

INNOVATSION XARITALAR YARATISH VA ULARNI TA'LIM JARAYONIGA TADBIQ ETISH ORQALI O'QUVCHILARNING GEOGRAFIK BILIMLARINI OSHIRISH IMKONIYATLARI

Madaminov Asadbek

NamDPI, geografiya va iqtisodiy
bilim asoslari yo'nalishi iqtidorli talabasi.

E-mail: madaminovasadbek924@gmail.com

Qoriyev Mirzoxid

Namangan davlat pedagogika instituti,
tabiiy fanlar kafedrasida dotsenti.

E-mail: koriyevmirzohid88@namspi.uz

Annotatsiya: ushbu maqolada turli innovatsion kartalarni yaratish, ularning geografiya ta'limidagi ahamiyati muhokama qilingan. Bundan tashqari, O'zbekistonning siyosiy ma'muriy kartasini, shuningdek, demografik, sanoat va qishloq xo'jaligiga doir bilimlarni o'quvchilar tomonidan oson o'zlashtirib olishlariga yordam beruvchi 3 ta o'yinni o'zida jamlagan innovatsion karta haqida malumotlar keltirilgan.

Kalit so'zlar: xarita, geografiya ta'limi, geografik o'yin metodlari, innovatsion xaritalar.

Kirish. Zamonaviy ta'lim jarayoniga innovatsion texnologiyalarni jadallik bilan tadbqiq etilayotganligi geografiya fanini samarali o'qitishda ham yangi imkoniyatlar yaratmoqda. Ayniqsa, turli innovatsion kartalarni yaratish va ulardan foydalanish geografik bilimlarni o'zlashtirishni yanada samarali, qiziqarli va tushunarli qiladi [1]. Kartografiya fani tarixan geografiyaning ajralmas bo'lagi bo'lib kelgan bo'lsa, bugungi kunda u raqamli texnologiyalar, GIS (geografik axborot tizimlari), interaktiv xaritalar va vizualizatsiya dasturlari bilan boyitilib, yangicha mazmun kasb etmoqda [2].

Innovatsion kartalar yordamida nafaqat hududlarning tabiiy-geografik xususiyatlari, balki ijtimoiy-iqtisodiy, siyosiy va demografik jarayonlarni ham ko'rgazmali, ayniqsa, o'yinli tarzda ifodalash mumkin. Bu esa o'quvchilarni geografiya faniga qiziqishlarini oshirib, ularning geografik bilimlarini ortishiga, hududiy tafvutlarni tahlil qilish, mantiqiy fikrlash va ilmiy xulosalar chiqarish ko'nikmalarini shakllanishiga katta turtki beradi [3].

Shu bois, turli innovatsion kartalarni yaratish va ularni geografiya ta'limi jarayoniga tadbqiq etish, nafaqat zamonaviy o'qitish metodikasining muhim yo'nalishi, balki yosh avlodda ilmiy dunyoqarashni shakllantirish, global jarayonlarni anglash va hududiy masalalarni hal qilish bo'yicha amaliy ko'nikmalarini rivojlantirish uchun ham zarurdir.

Asosiy qism. Mazkur maqola orqali zamonaviy texnologiyalarni qo'llagan holda, darsni qiziqarli va foydali bo'lishi uchun elektron, geografik intellektual o'yin imkoniyatlari bilan ta'minlangan O'zbekiston xaritasi tanishtiriladi. Bugungi kunda o'quvchilarning diqqatini faqat kitob orqali jalb qilish qiyin. Shu bois, geografiya darsini texnologiya bilan uyg'unlashtiruvchi, interaktiv test uslubi qo'llanilgan karta yaratildi. Kartada 3 ta intellektual geografik o'yin joylashtirilgan. Har bir oyinni boshlash uchun 3 ta tugma o'rnatildi (1-rasm).

1-rasm. O'zbekistonning siyosiy-ma'muriy kartasi. Ushbu kartada xaritaviy bilimlarga asoslangan 3 ta elektron o'yin tizimi joylashtirilgan.

Ushbu xaritaning ustida har bir viloyat uchun tugma joylashtirilgan. TFT LCD ekranda tasodifiy tarzda viloyat nomi chiqadi. 2-rasmdagi xaritada Surxondaryo viloyati chiqqan. O'quvchi ushbu viloyat hududi ustidagi tugmani bossa, tizim to'g'ri yoki noto'g'ri ekanini darhol bildiradi (3-4-rasm).

2-rasm. O'zbekistonning siyosiy-ma'muriy kartasi. Ushbu kartada Surxondaryo viloyati ko'rsatilgan.

3-rasm. To'g'ri hudud tugmasi bosilganda "to'g'ri" javobini ko'rsatadi

4-rasm. Noto'g'ri hudud tugmasi bosilganda "xato" javobini ko'rsatadi

Xaritada har 10 ta savoldan keyin natija – nechta to'g'ri va nechta noto'g'ri javob bo'lganini ko'rsatadi (5-rasm).

5-rasm. Xarita ekranida natijalar aks etgan

Test tugagach, tizim birgina tugma bosilsa qayta boshlanishi mumkin. Mana shunday innovatsion xaritalar yordamida o'quvchilarning geografiya faniga qiziqishini va geografik bilimlarini oshirish mumkin. Ushbu xaritada viloyathududlarini joylashgan o'rnini aniqlashga qaratilgan o'yindan tashqari yana ikkita ta intellektual o'yin mavjud. Jumladan, viloyatlarning demografik hamda iqtisodiy geografik xususiyatlarini aniqlashga qaratilgan o'yinlar ham o'rin olgan. Demografik o'yinga ko'ra, karta ekranida aholi soni ko'rsatiladi. O'quvchi esa mos viloyatni tanlab, tugmani bosishi lozim. Tizim avvalgidek "to'g'ri" yoki "xato" javobni ko'rsatadi.

Kartaning iqtisodiy geografik xususiyatlariga bag'ishlangan o'yinda shunga doir savollar beriladi, masalan tamakichilik rivojlangan viloyat, gaz konlari ko'p viloyat, neftni qayta ishlash korxonasiga ega viloyat va b. Ushbu savolga to'g'ri javob bo'luvchi viloyat tugmasi bosiladi. Natijaga mos javobni ekranda ko'rish mumkin.

Xulosa. Xulosa qilib aytganda mana shunday qiziqarli intellektual o'yinlarga asoslangan kartalar o'quvchilarni geografiya faniga, xaritashunoslikka qiziqishi ortadi. Bundan tashqari, o'quvchilar bilimini samarali aniqlash imkoniyati yaratiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Rustamjonovich Q.M., Ubaydullayeva M.M., Abdulxaqova Sh.K., Maktabgacha ta'lim muassasalari tarbiyalanuvchilarining ekologik savodxonligini oshirishda jonli tabiat burchaklarining o'rni //Research Focus. – 2023. – T. 2. – №.1. – C. 487-490.
2. Mirzohid Q., Muhlisa U. Maktabgacha ta'lim muassasalari tarbiyalanuvchilariga ekologik ta'lim va tarbiyani kuchaytirishning zarurati xususida //Iqtidorli talabalar ilmiy axborotnomasi. – 2021. №.1. – B. 487-490.
3. Ergasheva T. Maktabgacha ta'lim muassasalarida qiziqarli o'yinlar yordamida ekologik ta'lim samaradorligini oshirish imkoniyatlari //Экономика и социум. – 2022. – №. 5-2 (92). – C. 84-87.